

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Souběh smluvní pokuty a úroku z prodlení

Jak smluvní pokuta, tak úrok z prodlení představují majetkové sankce postihující jednu a tutéž skutečnost - prodlení dlužníka se splněním peněžitého závazku (tj. se zaplacením určité finanční částky, např. kupní ceny). Zejména právním laikům by se proto mohlo zdát, že smluvní pokuta i úrok z prodlení představují jedno a totéž, pouze jinak pojmenované. Jak ale každý právník ví, opak je pravdou.

Oproti smluvní pokutě jako jednomu ze zajišťovacích prostředků splnění závazku, jehož aplikaci si musejí smluvní strany výslovně písemně ve smlouvě ujednat (proto onen přídomek „smluvní“), představuje úrok z prodlení zákonnou sankci (tzv. příslušenství pohledávky) pro případ prodlení dlužníka s placením peněžitého plnění.

Zatímco tedy právo na úrok z prodlení vzniká věřiteli automaticky ze zákona již tím, že dlužník v době splatnosti neuhradí příslušnou peněžní částku, právo na smluvní pokutu je podmíněno předchozí dohodou věřitele s dlužníkem. Bez této dohody právo na smluvní pokutu věřiteli nevznikne.

Smluvní pokuta se od úroku z prodlení liší i v jiných věcech, než jen ve způsobu vzniku. Zatímco výši smluvní pokuty ponechává zákon výlučně na dohodě smluvních stran s tím, že se musí dohodnout buď přímo na konkrétní výši nebo na způsobu jejího určení, výši úroku z prodlení stanoví zvláštní právní předpis. Smluvní strany se od tohoto zvláštního právního předpisu (kterým je nařízení vlády č. [142/1994](#) Sb.) mohou odchýlit pouze v případě obchodních závazkových vztahů a to ještě jen za určitých podmínek.

Smluvní pokuta navíc (bez odlišné dohody smluvních stran) vylučuje nárok na náhradu škody vzniklé z téhož porušení povinnosti, což neplatí o úroku z prodlení.

Z výše uvedeného je tedy zřejmé, že smluvní pokuta a úrok z prodlení představují dva odlišné právní instituty (smluvní pokuta jako zajišťovací prostředek a úrok z prodlení jako zákonný důsledek prodlení).

V praxi se však běžně stává, že v důsledku jednoho prodlení s plněním peněžitého závazku vzniká věřiteli právo jak na smluvní pokutu, tak na úrok z prodlení z dlužné částky. Navíc díky tomu, že výše smluvní pokuty i úroku z prodlení může být stanovena procentem z dlužné částky (např. 0,5 % denně z dlužné částky), nebývá zcela zřejmé, zda lze po dlužníkovi v prodlení naráz požadovat obě tyto majetkové sankce.

Pravdou zůstává, že ani občanský, ani obchodní zákoník se otázkou tzv. souběhu smluvní pokuty a úroku z prodlení blíže nezabývá. Žádný z těchto kodexů tak neobsahuje „návod“ jak postupovat, když k souběhu těchto majetkových sankcí skutečně dojde. Judikatura Nejvyššího soudu však nakonec dospěla k názoru, že sjednají-li si smluvní strany pro případ prodlení se splněním peněžitého závazku (např. úhrady kupní ceny) smluvní pokutu, je ta smluvní strana, která takto zajištěný peněžitý závazek poruší a dostane se do prodlení, povinna zaplatit druhé smluvní straně sjednanou smluvní pokutu i úrok z prodlení.

Jinými slovy zákon nevylučuje, aby porušení téže povinnosti bylo sankcionováno hned dvakrát -

smluvní pokutou i úrokem z prodlení. Této skutečnosti by si měl být proto vědom každý dlužník, který se ocitne v prodlení se zaplacením peněžní částky, jejíž úhrada je zajištěna právě smluvní pokutou. Na tuto situaci částečně pamatuje obchodní zákoník, který v případě soudního sporu o zaplacení smluvní pokuty umožňuje soudu s vědomím dvojího sankcionování téhož výši smluvní pokuty snížit.

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Návrh nového zákona o digitální ekonomice](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 30.: Jednání za s.r.o. – zápis jednatelského oprávnění do obchodního rejstříku](#)
- [Prověřování zahraničních investic a kybernetická regulace: řízená služba jako nová transakční proměnná](#)
- [Předběžné opatření a další instituty k ochraně věřitelů při přeměnách](#)
- [Silná koruna: jaké dopady má posilující koruna na české firmy](#)
- [Problematické aspekty změn v úpravě odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 29.: Jednání za s.r.o. – jednatelé](#)
- [K \(ne\)způsobilosti notářského zápisu jako exekučního titulu pro nařízení exekuce prodejem zástavy](#)
- [Když korporátní neshody nestačí: soudní zásah do účasti společníka jako krajní řešení](#)
- [Do 5 milionů EUR bez prospektu cenných papírů - novela ZPKT!](#)
- [Význam doplacení úvěru při přezkumu posouzení úvěruschopnosti](#)